

פרק תשיעי – הגזל עצים Introduction to

The last two chapters in our 1st third of מסכת נזיקין are devoted to גזילה – theft – and the consequences thereof. Keep in mind that, unlike in the case of גניבה, a גזלן has a מצוה מה"ת to return the גזילה; there is no fine of כפל or 4/5; however, if the גזלן took an oath denying culpability, he is also liable to pay a fine of חומש and to bring an גזילות אשם.

כל הגזל את חבירו שוה פרוטה עובר בלא תעשה שני' לא תגזול, ואין לוקין על לאו זה שהרי הכתוב נתקו לעשה שאם גזל חייב להחזיר שני' והשיב את הגזלה אשר גזל זו מצות עשה, ואפילו שרף הגזלה אינו לוקה שהרי הוא חייב לשלם דמיה וכל לאו שניתן לתשלומין אין לוקין עליו. פ"א מהל' גזילה ה"א
כל מי שנתחייב ממון לחבירו הישראלי וכפר בו ונשבע על שקר הרי זה חייב להחזיר לו הקרן שכפר בו והוספת חומש וחייב בקרבן והוא הנקרא אשם גזלות. שם ז:א

20.9.1

94b → (משנה א') 93b

1. לא תביא אֶתְנָן זֹנָה וּמַחִיר כָּלֵב בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ לְכָל נֶדֶר כִּי תִעָבֵת ה' אֱלֹהֶיךָ גַּם שְׂנֵיהֶם: דברים פרק כג פסוק יט
2. כִּי הִלַּל רָשָׁע עַל תְּאוֹת נַפְשׁוֹ וּבִצָּע בָּרָד נֶאֱמַר ה': תהלים פרק י פסוק ג
3. וּבִקְצָרְכֶם אֶת קְצִיר אֲרָצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ לְקַצֵּר וְלִקְטַף קְצִירְךָ לֹא תִלְקֹט: ויקרא פרק יט פסוק ט
4. וְכִרְמֶךָ לֹא תִעֹלֵל וּפְרֹט כְּרִמְךָ לֹא תִלְקֹט לְעִנִי וְלִגְרִי תִעָזֵב אֹתָם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא פרק יט פסוק י
5. וּבִקְצָרְכֶם אֶת קְצִיר אֲרָצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ בְּקַצְרְךָ וְלִקְטַף קְצִירְךָ לֹא תִלְקֹט לְעִנִי וְלִגְרִי תִעָזֵב אֹתָם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא פרק כג פסוק כב
6. והינה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל או את העשק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד אותו או את האבדה אשר מצא: ויקרא פרק ה פסוק כג

- I גזילה is paid as per value at time of משנה א'
- a If: he stole wood and made it into vessels; wool and turned it into clothes – he pays as per value at time of גזילה
 - b If: he stole a pregnant cow and she birthed, a “laden” sheep and he sheared her:
 - i He pays: as per value of a cow about to give birth or a lamb about to be sheared
 - c If: he stole a cow and it became pregnant in his domain (::lamb – wool) – he pays as per original value (at time of גזילה)
 - i Rule: all גזולנים pay as per value at time of גזילה
 - d Observation: apparently, only if he made the wood into vessels is he קונה and owes דמים; but if he shaped the wood – not considered a שנוי and is returned as is
 - i Challenge: ברייתא – gives examples of a change in the shape of the raw material (e.g. smoothing rocks)
 - ii Answer1 (אב"י): משנה lists דרבנן שניונים (no physical change) – ק"ו that a שנוי מה"ת is קונה ברייתא only lists דאורייתא
 - iii Answer2 (ר' אשי): our משנה also lists (only) שניונים מה"ת – the wood was unfinished (e.g.)
 - 1 Challenge: ליבון (listed as example) isn't a שנוי as per יב:ב
 - 2 Answer1 (אב"י): ר"ש follows – who denies ליבון to שנוי
 - 3 Answer2 (רבא): both follow ר"ש – ר"ש in ליבון is case where he only combed it by hand; ברייתא is with a comb
 - (a) Challenge: ר"ש (according to יהודה) holds that even dyeing isn't a שנוי
 - (b) Answer 1 (אב"י): dispute between רבנן and יהודה as to how ר"ש ruled
 - (c) Answer2 (רבא): no disagreement – it is a שנוי if he used אילן קלא, which doesn't come out (else no שנוי)
 - e Observation (אב"י) ר' ישמעאל, רשב"א, רב"א, רב"ש, רשב"י all agree that a שנוי doesn't change ownership
 - i Rejection (רבא): each case is unique and doesn't speak to the general rule (see note after "/" in each)
 - ii ר"ש: as above (in opinion of ר"ש)
 - iii לגבוה - קרבנות (v. 1) /perhaps only applies to אתנן
 - iv ברכה: in re: making a ברכה on food process from stolen wheat (v. 2) /perhaps only applies to ברכה
 - v רשב"א: right of גזלן if גזלה depreciated, to return it as is (no קנין) /perhaps applies only to depreciation which is restorable
 - 1 Note: רשב"א ruled like רשב"א; challenge: שמואל said that we don't do an appraisal in case of גזלן – must pay as is
 - (a) Answer1: according to רבא – no challenge; רשב"א's ruling was only in re: restorable depreciation
 - (b) Answer2: רב"ש will read שמואל's statement as a rejection of יהודה
 - vi ד' ישמעאל: in re: giving פאה even from dough /perhaps due to extra תעזוב (sv. 3-5)
 - 1 Note: if not; and in any case לרבנן – extra תעזוב obligates someone בפאה who was מפקיר their field overnight
 - f תקנת השבים: our משנה's rule is due to תקנת השבים – גזילה הנשנית מה"ת is returned as is as per v. 6
 - i Ordinance: made to encourage גזולנים to make restitution; even a retractable שנוי (e.g. stolen boards used as beams) may be paid for and needn't be returned as is (necessitating, in that example, destroying the building)
 - 1 However: ר' יוחנן's dictum that הלכה כסתם משנה in light of יב:ב means that שנוי is meaningful
 - 2 Answer: he understands our משנה as in re: shaped wood that was fitted as כלים – שנוי החוזר לברייתא – תקנת השבים)